

Lietuviešu tūristu vides uzvedība dabas parka Pape jūras piekrastē

Dabas parka Pape jūras piekrastē vasaras laikā viesojas liels skaits Lietuvas tūristu, padarot šo piekrasti par Latvijas mērogā nelielu, bet izteiktu uz jūras atpūtu orientētu tūrisma eksporta galamērķi (SIA Nocticus 2020). Tūrisma galamērķu vides problēmas nereti saistītas ar tūristu individuālajām izvēlēm konkrētajā situācijā un apstākļos, tāpēc ir būtiski izprast šādu izvēļu izdarīšanas procesus un apzināt problēmas un cēloņsakarības, kas nosaka tūristu vides uzvedību konkrētajos apstākļos. Tūristu vides uzvedību ietekmē dažādas individuālas barjeras un infrastruktūras barjeras (Chubchuwong et al., 2015). Savukārt vidi saudzējošu uzvedību veicina tādi faktori kā emocionālā piesaiste vietai (Ramkissoon, 2015), indivīda personīgās normas un vērtības (Han, Hwang, 2015), aktīvu iesaisti un pozitīvas emocijas veicinoši, kā arī viegli uztverami izglītojošie faktori (Mehmetoglu, 2010; Duerden, Witt, 2010).

Pētījuma līdzšinējā izstrādes stadijā veikta lietuviešu tūristu anketēšana. Anketa izstrādāta, pamatojoties uz līdzīga rakstura pētījumiem (piem., Lee et al., 2013; Lange, Dewitte, 2019) un lokalizējot anketas jautājumus konkrētā pētījuma specifikai. Līdz 2022. g. janvārim anketēšanas rezultātā iegūtas 84 par derīgām atzītas anketas, no kurām 40 iegūtas klātienē pētījuma teritorijā, 44 – tiešsaistē (vietnē Apklausa.lt). Saskaņā ar anketēšanas rezultātiem veikta kaimiņvalsts tūrista tēla un ceļošanas īpatnību apzināšana un analīze vidi saudzējošas uzvedības kontekstā, konstatētas iespējas šādas uzvedības veicināšanai, kā arī noskaidrotas būtiskākās vidi saudzējošu uzvedību kavējošās barjeras.

Lielākā daļa lietuviešu tūristu (70,2 %) šajā piekrastē ir viesojušies atkārtoti, un nedaudz mazāk kā puse no tiem to darījuši daudzkārt (≥ 10 reizi). Šī piekrastes teritorija ir viena no respondentu iecienītākajām pludmalēm Latvijas un Lietuvas teritorijā. Vasara ir galvenais apmeklējumu laiks. No klātienē aptaujātajiem respondentiem 42,5 % atzina, ka viņiem ir svarīgi katru gadu atbraukt uz šo piekrasti. Lielākā daļa respondentu (58,3 %) labprāt iegādātos īpašumu šajā piekrastē, bet 10,7 % jau pieder īpašums šajā teritorijā. Gan daudzkārtējās atkārtotās vizītes, gan vēlme iegādāties īpašumu apliecina lietuviešu tūristu emocionālo piesaisti šai vietai, kas ir būtisks videi draudzīgu uzvedību veicinošs faktors (Ramkissoon, 2015; Tuulentie 2007).

Kopumā vairāk nekā puse no respondentiem (59,4 %) aktīvo atpūtu (īpaši pastaigas un pārgājienus) norādīja kā galveno atpūtas veidu Papes dabas parka piekrastē. Apzinoties tūristu atvērtību aktīvai atpūtai un mērķtiecīgi izmantojot Papes dabas parka tūrisma resursus, būtu iespējams paplašināt un dažādēt aktīvas dabas pieredzes un izzīņas piedāvājumu un tādējādi veicināt videi draudzīgu atpūtnieku uzvedību (Mehmetoglu, 2010; Duerden, Witt, 2010). Vienlaikus šādas aktivitātes piesaistītu šos tūristus arī citiem tūrisma objektiem, kas būtu īpaši svarīgi, jo vairāk nekā ceturtdaļa respondentu (26,2 %) nekad nav apmeklējuši nevienu no tuvējiem tūrisma objektiem, izņemot pludmali.

Infrastruktūras nodrošinājuma ziņā būtiskākās problēmas iezīmē valodas barjera, kas rada problēmas izprast norādes un informāciju par iespējām rīkoties videi un dabai draudzīgi. Parka teritorija nav īpaši ērta, lai pa to pārvietotos ar velosipēdu, problēmas rada arī taku un ceļu infrastruktūras nodrošinājums. Auto stāvlaukumu un atkritumu konteineru nodrošinājums respondentu skatījumā parādās kā mazāk svarīgas problēmas.

Lielākā daļa respondentu (77,4 %) ir gatavi atpūtas laikā šķīrot atkritumus, ja šāda iespēja tiek nodrošināta, un 87,5 % respondentu uzskata, ka pēc atpūtas pludmalē atstāj atpūtas vietu tikpat tīru, cik tā bijusi pirms viņu ierašanās. Tomēr, ja atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras nodrošinājuma ziņā parka apsaimniekotāji palaujas uz kampaņas "Dabā ejot, ko atnesi, to aiznesi" nosacījumiem, tad svarīgi apzināties, ka par šo kampaņu neko nav dzirdējuši 67,9 % respondentu lietuviešu tūristu vidū. Ja infrastruktūras izvietojuma pamatā ir kampaņa, kas aicina uz savstarpēju sapratni, tad būtu svarīgi nodrošināt, lai kampaņas nosacījumi jau pirms došanās dabā būtu skaidri visiem, īpaši vietās, kur ārvalstu tūristu skaits ir liels.

Ievērojams ir to lietuviešu tūristu skaits, kuri, neraugoties uz tūrisma nozares bažām, būtu gatavi maksāt iebraukšanas maksu dabas parkā (46,4 %), un šis skaits vēl vairāk pieaugtu, ja tiktu asfaltēti piebraucamie ceļi (+31 %).

Attiecībā uz tūrisma sniegto atbalstu vietējiem ražotājiem kopumā lietuviešu tūristi ir atbalstoši pret vietējo

ražotāju produkciju, taču 40,5 % respondentu tā nav pieejama viņiem saprotamas informācijas trūkuma dēļ, kas vēlreiz iezīmē valodas barjeras problemātiku šajā teritorijā.

Kopumā jāatzīst, ka lietuviešu tūristi uz Papes dabas parka piekrasti galvenokārt dodas miera un dabas pieredzes dēļ. 78,6 % respondentu svarīgākā piekrastes kvalitāte ir miers un nelielais apmeklētāju daudzums. 67,9 % respondentu ir svarīgi, lai tiktu saglabātas piekrastes dabas vērtības, 51,2 % – kultūras vērtības. Tikai 6 % respondentu gribētu, lai piekrastē tiktu izbūvēta papildu infrastruktūra (kafejnīcas, promenāde, bērnu laukumi u.c.).

Ņemot vērā to, ka anketēšana sniedz informāciju par tūristu uzvedības pašvērtējumu, tā var neprecīzi atspoguļot patieso uzvedību un atbildes var būt sniegtas atbilstoši sociāli vēlamākajai versijai. Tāpēc pētījuma turpmākajā izstrādes gaitā līdztekus anketēšanai, kas tiešaistes versijā tiks turpināta līdz 2022. g. martam, paredzēts veikt intervijas ar vietējiem tūrisma sektora un pašvaldības pārstāvjiem.

Izmantotā literatūra:

Chubchuwong, M., Beise-Zee, R., Speece, M.W. 2015. The Effect of Nature-based Tourism, Destination Attachment and Property Ownership on Environmental-friendliness of Visitors: A Study in Thailand. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 20(6), 656–679.

Duerden, M.D., Witt, P.A. 2010. The impact of direct and indirect experiences on the development of environmental knowledge, attitudes, and behavior. *Journal of Environmental Psychology*, 30(4), 379-392.

Han, H., & Hwang, J. 2015. Norm-based loyalty model (NLM): Investigating delegates' loyalty formation for environmentally responsible conventions. *International Journal of Hospitality Management*, 46, 1–14.

Lange, F., Dewitte, S. 2019. Measuring pro-environmental behavior: Review and recommendations. *Journal of Environmental Psychology*, DOI: 10.1016/j.jenvp.2019.04.009

Lee, T.H., Jan, F.H., Yang, C.C. 2013. Conceptualizing and measuring environmentally responsible behaviors from the perspective of community-based tourists. *Tourism Management*, 36, 454-468.

Mehmetoglu, M. 2010. Accurately Identifying and Comparing Sustainable Tourists, Nature-Based Tourists, and Ecotourists on the Basis of Their Environmental Concerns. *International Journal of Hospitality & Tourism Administration*, 11(171), 199, 2010.

Ramkissoon, H. 2015. Authenticity, satisfaction, and place attachment: A conceptual framework for cultural tourism in African island economies. *Development Southern Africa*, 32(3), 292–302.

SIA Nocticus. 2020. 2. ZIŅOJUMS. Baltijas jūras piekrastes apmeklējuma, tā radītās slodzes uz vidi un infrastruktūras izvērtējums pašvaldību teritoriālo vienību griezumā Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija. Sk. 25.01.2022. Pieejams: <https://drive.google.com/file/d/1z8zdbUIVr9fVZt-J8EmV4TfAMv9gTzJ/view>

Tuulentie, S. 2007. Settled Tourists: Second Homes as a Part of Tourist Life Stories. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 7(3), 281–300.

Primary author: NIKOLAISONE, Lāsma

Presenter: NIKOLAISONE, Lāsma